

Ministerie van Binnenlandse Zaken en
Koninkrijksrelaties

> Retouradres Postbus 20011 2500 EA Den Haag

Aan de Voorzitter van de Tweede Kamer der Staten-
Generaal
Postbus 20018
2500 EA DEN HAAG

**Directie Democratie en
Burgerschap**

Turfmarkt 147
Den Haag
Postbus 20011
2500 EA Den Haag
www.rijksoverheid.nl

Kenmerk
2017-0000285425

Uw kenmerk

Datum 13 juni 2017

Betreft Stand van zaken uitslagen Tweede Kamerverkiezing 15 maart
2017

Tijdens de Regeling van werkzaamheden van woensdag 7 juni jl. heeft uw Kamer mij verzocht om een brief met nadere informatie over de in kieskring 18 ('s-Hertogenbosch) gemaakte fout, waardoor ruim 7.600 stemmen, uitgebracht in de gemeente Boxmeer, niet zijn meegenomen in de vastgestelde uitslag van de Tweede Kamerverkiezing van 15 maart jl¹. Het lid Bruins Slot (CDA) heeft gevraagd om in de brief in te gaan op de vraag wanneer deze fout bekend is geworden, en wat daarna is gedaan. Ook heeft zij gevraagd of er mogelijk nog meer fouten zijn gemaakt. De leden Krol (50PLUS) en Van Engelshoven (D66) hebben gevraagd om te laten weten waarom de Kiesraad nog geen compleet bestand met uitslagen op stembureauniveau heeft gepubliceerd.

Hierbij voldoe ik aan het verzoek. Allereerst onderstreep ik dat het van groot belang is dat fouten in de stappen die leiden tot de vaststelling van de uitslag zoveel mogelijk worden voorkomen. Elk signaal over fouten in het proces van uitslagvaststelling moet serieus worden genomen, met de bedoeling om herhaling van de fouten bij volgende verkiezingen te voorkomen. De Kieswet biedt immers niet de mogelijkheid om een onherroepelijke verkiezingsuitslag opnieuw vast te stellen.

Onderzoek hoofdstembureau 's-Hertogenbosch

Bij brief van 9 juni jl. heb ik de voorzitter van hoofdstembureau 's-Hertogenbosch gevraagd om een onafhankelijk onderzoek te laten instellen naar de oorzaak van de gemaakte fout, en om bij dit onderzoek ook ict-experts en de Kiesraad te betrekken. Ik heb hem verzocht mij binnen twee weken te informeren over de uitkomsten van dat onderzoek. Vooruitlopend daarop heeft het hoofdstembureau mij inmiddels laten weten dat er nog een andere fout aan het licht is gekomen: bijna 1.100 stemmen, in de gemeente Bergeijk uitgebracht op D66, zijn door het hoofdstembureau niet meegeteld in de uitslag op kieskringniveau. Dit onderstreept het belang van het uitvoeren van dit onafhankelijke onderzoek. Ik verwacht uw Kamer nader te kunnen informeren over de uitkomsten van het onderzoek in mijn brief over de evaluatie van de Tweede Kamerverkiezing.

---

¹ Ik heb uw Kamer over deze fout geïnformeerd bij brief van 6 juni jl.

Vervroegde evaluatie Tweede Kamerverkiezing

Mijn planning is erop gericht in de week van 26 juni a.s. die brief over de evaluatie aan uw Kamer te sturen, opdat de Kamer daarover nog vóór het zomerreces met mij van gedachten kan wisselen, en opdat de uitkomsten van de evaluatie en het debat daarover kunnen worden meegenomen in de voorbereiding op de gemeenteraadsverkiezingen van maart 2018.

Ik ga in die brief ook in op de volgende zaken:

- Andere fouten die zijn gemaakt in het proces van uitslagvaststelling. Immers, inmiddels is uit berichtgeving in de media gebleken dat er sprake is van meer fouten, ook buiten kieskring 18. Die fouten zijn geconstateerd door de Stichting Politieke Academie, die na de verkiezing processen-verbaal van de stembureaus en de opgaven met stemtotalen van gemeenten heeft ingezien. Dat heeft zij gedaan in de periode dat deze documenten ter inzage lagen bij alle gemeenten;
- De uitkomsten van het in 's-Hertogenbosch verrichte onderzoek, en over de vraag of er in de tellingen van de hoofdstembureaus onverhoopt meer fouten zijn gemaakt;
- De mogelijkheden om dergelijke fouten in de toekomst te voorkomen, en op manieren om het proces van de vaststelling van de uitslag van een verkiezing te verbeteren. Ik betrek de Vereniging van Nederlandse Gemeenten, de Nederlandse Vereniging van Burgerzaken en de Kiesraad bij de verbetering van de Kieswet op dit punt;
- De manier waarop de kiezers in het buitenland hun stem hebben kunnen uitbrengen.

Tot slot, op de vraag waarom de Kiesraad nog geen compleet bestand met uitslagen op gemeenteniveau op zijn website heeft kunnen publiceren, ga ik in een bijlage bij deze brief in.

De minister van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties,

dr. R.H.A. Plasterk